

Årsrapport for miljøsertifiseringen

2017

Norsk PEFC skogsertifiseringssystem

Innhold

Innledning	2
Miljøpolitikk	2
Miljømål	3
Eksterne henvendelser	3
Internkontrollsystem og avvik	8
Ekstern revisjon.....	11
Samsvarsforpliktelser – evaluering av overholdelse oppsummert.....	12
Oppfølging av hogstentreprenører.....	12
Opplæring	13
Utviklingsarbeid	14
Vedlegg 1: Miljø-delmål og status for oppnåelse	15
Vedlegg 2: Avvik fordelt på standardkravpunkt, aktivitetsområde og alvorlighetsgrad	17

Foto forside: Øivind Østby-Berntsen, NORSKOG

Hovedkontor
 Svartbekkvegen 1, 2411 Elverum
post@nortommer.no

Tlf: 904 78 000
 Foretaksnr. 980 018 709

Innledning

NORTØMMER AS har ved årsskiftet ca. 40 ansatte og tilknyttede medarbeidere, ca. 38 årsverk, fordelt på hovedkontoret i Elverum, seks regionskontorer med tilhørende avdelingskontor. Selskapet opererer i alle fylker i Norge med unntak av Nordland, Troms og Finnmark. Skogeierorganisasjonen NORSKOG eier NORTØMMER.

I 2017 omsatte selskapet ca. 1,65 millioner kubikkmeter tømmer gjennom PEFC gruppesertifikatet for skogforvaltningen. Kvantumet ble levert av ca. 1 600 ulike skogeiere. Det ble også omsatt virke fra skogeiere som er med i annet PEFC gruppesertifikat og i selskapets FSCTM-gruppesertifikat for skogforvaltningen. Disse sistnevnte er dobbeltsertifisert gjennom PEFC og FSC.

Året bærer preg av innføring og vedlikehold av ny ISO 14001 Ledelsessystem for miljø. Det har medført behov for opplæring og innføring av nye rutiner.

Denne rapporten tilfredsstiller PEFC N 03 Krav ved gruppesertifisering, krav til gruppesertifikatholder kapittel 5.2.10, der det står at gruppesertifikatholder har ansvar for å «...foreta en gjennomgang og lage en årlig rapport om oppfyllelse av sertifiseringskravene, herunder resultatene fra interne og eksterne revisjoner, og om effekten av forebyggende og/eller korrigerende tiltak».

Miljøpolitikk

I forbindelse med overgangen til ISO 14001:2015 standard Ledelsessystem for miljø ble miljøpolitikken revidert. NORTØMMER AS sin miljøpolitikk, som ble vedtatt av styret i august:

NORTØMMER skal synliggjøre sitt miljøengasjement ved å være deltakende i et systematisk arbeid der målet er å forbedre egen virksomhet og tømmerleverandørenes miljøpåvirkning.

Ved å følge norske og internasjonale lover, Norsk PEFC skogsertifiseringssystem og allmenne normer for redelig adferd vil NORTØMMER fremme et bærekraftig skogbruk, hvor hensyn til natur, klima, friluftsliv, helse og andre sosiale verdier balanseres med økonomisk verdiskaping.

NORTØMMER skal:

- søke informasjon som kan øke kunnskapen om virksomhetens påvirkning på ytre miljø, helse og sikkerhet,
- arbeide for å skape tillit til vårt miljøstyringssystem gjennom informasjon og åpenhet om miljøarbeidet
- bidra til å øke skogbrukets potensial for å binde CO₂ i skog og tre-baserte produkter for å begrense negative klimaendringer
- med tydelighet, formidle innhold og krav i miljøarbeidet til egne medarbeidere, tømmerleverandører, entreprenører og andre kunder

Gjennom et system for sporbarhet i hele omsetningskjeden (Chain of Custody) skal våre kunder og markedet ha trygghet for at produktene vi leverer stammer fra skoger som er forvaltet bærekraftig.

For skogeiere som ønsker miljøytelser ut over krav som følger av lovgivning og Norsk PEFC skogsertifiseringssystem, skal NORTØMMER legge til rette for gruppesertifisering innenfor Forest Stewardship Council FSCTM, og omsetning gjennom tilsvarende sporbarhets-sertifisering.

Miljømål

Det har ikke vært noen endringer i de overordnede miljømålene i 2017:

NORTØMMER skal gjennom miljøsertifisering av sin virksomhet bidra til en kostnadseffektiv og troverdig kvalitetssikring av de aktiviteter virksomheten utfører.

I tillegg er det et mål at tømmerleverandører som inngår virkeskontrakt med miljøavtale med NORTØMMER tilbys et system som sikrer gjennomføringen av et bærekraftig skogbruk i henhold til norsk PEFC-skogstandard.

Spesiell innsats skal bli gjort på de felter hvor den foretatte miljøeffektanalysen og risikovurdering viser at forbedringspotensialet for miljøkvaliteter er størst.

Nye konkrete delmål ble formulert våren 2017. Daglig leder var med i arbeidet. Delmålene, og status for oppnåelse kan ses i vedlegg.

Eksterne henvendelser

NORTØMMER legger vekt på å ha et åpent forhold til omgivelsene og besvare henvendelser og på en ryddig måte. I 2016 ble det registrert 19 eksterne henvendelser. 9 av disse er å regne som klager. I 2017 registrerte vi 20 henvendelser, hvorav 12 er klager:

Dato	Aktør	Spørsmål/sak	Behandling/Oppfølging
02.02	Offentlig myndighet	Skiløype trase baret ned under skogsdrift (før snø, sporkjøring). Løypekomite klaget til skogbrukssjef, som videresendte til NORTØMMER.	Årsak, driftsansvar avklart av virkeskjøper. Skogeier fjernet umiddelbart kvist fra trase. Avvikshåndtert internt. Planlegger mer obs. på løypekart. Informasjon om skilting sendt, Vkl klar over plakat.
16.03.	Frivillig organisasjon	Oppfølging av NT' svar på sak 28.12.2016, på pkt. kartfesting av LLT, dokumentasjon på behov for hogst av kantsone (spørsmål om bilder før og etter). Spørsmål om utveksling av informasjon mellom tømmerkjøpere (LLT). Kopi av brev sendt til sertifiseringsorgan.	Svar 19.04 med henvisning til opprinnelig svar og avklaring av dokumentasjonskrav knyttet til LLT og kantsone. Svar igjen 12.07, etter oppfølgingsspørsmål om sertifiseringsorgan med ansvar (NT skiftet fra Intertek til DnV-LG våren 2017). Kommunikasjon om tidspunkt for overføring av ansvar.
16.03.	Offentlig myndighet	Melding om manglende svar fra leverandører til NT på forespørsel fra kommune om informasjon ibm. foryngelseskontroll. Skogbruksmyndighet bekymret for foryngelse etter hogst.	Befaring om foryngelsesplan mv. med fylkesskogmester, skogbrukssjef, virkeskjøper og skogeierrepresentanter. NT gir leverandør beskjed om å samarbeide om foryngelseskontroll. Samme leverandører som vedrørte Klage på drift behandlet i 2016 vedrørte samme leverandører/område.
28.04	Enkelt-person	Spørsmål rundt hogst i/inntil kjent, kartfestet tiurleik og nøkkelbiotop. At leik er flyttet påstås burde vært kjent for NT. Hogst påstått negativ påvirkning.	Hogst i offentlig kjent lokalitet planlagt m. skogbiolog. Det forelå ingen informasjon hos skogeier, NT eller lokal kjentmann om av leik er flyttet. Frivilling ornitologmiljø bekrefter overvåkning, flytting.
11.05.	Frivillig organisasjon	Klage til kommunalt skogoppsyn, videresendt til NT på kjøreskader, hogstform, dokumentasjon på LLT i driftsområde. Del av flere saker i regionen rette mot flere sertifikatholdere (kampanje «Grisehogst»).	Bekreftelse mottak og NT-ansvar. Virkeskjøper befarer og NT svarer skogbrukssjefen og legger ved driftsdokumentasjon, redegjør for rutiner for sporoppretting og kartfesting av LLT. Avvikshåndtering internt, oppfølging mot skogeier, som pusser opp sporskader umiddelbart.
15.05.	Media	Spørsmål om kommentar til klage (sak over). Innslag i regionsending (nyheter TV).	Daglig leder gir uttalelse til journalist ibm. innslag.
04.07.	Frivillig organisasjon	Tursti påstått ikke ryddet e drift. Manglende vegetasjonsbelte, hogstavfall i bekk. Sporskader, kva til treslagsblanding ikke hensyntatt påstås det. Fra friluftslivsorganisasjon.	Treslagsblanding mm tatt opp med skogeier og entreprenør. Kjøreskader oppstått hovedsakelig fra drift hos nabo og under utkjøring, der annen sertifikatholder har ansvar. Klager invitert på befaring, takker nei og for OK redegjørelse.
16.07.	Enkelt-person	Person ønsker avklaring fra NT på bestemt sak om hogst nær rovfuglreir nevnt i revisjonsrapport 2015 - klager er uenig i skogbiologs vurdering og sertifiseringsorgan sin konklusjon i rapport (etter befaring), og tar opp igjen saken. Sertifiseringsorgan tilskrives også.	NT bekrefter mottak, viser til tidligere håndtering og skifte av sertifiseringsorgan. Sakene er behandlet med skogbiolog tidligere, avvikshåndtert og avklart/avsluttet (2015).
30.07.	Enkelt-person	Person påstår NT-hogst i kartfestet (off. tilgjengelig) tiurleik det tidligere er varslet om og ønsker informasjon om planlegging og bruk av skogbiologisk kompetanse. Fører til kjøreskader og manglende kantsone. Klager kopler inn Fylkesmann, som redegjør for krav.	NT bekrefter driftsansvar og orienterer om planlegging og konsultasjon med erfaren hobbyornitolog. Lokalkjent opplyser om flytting av leiken ift. eldre observasjon i Naturbase.

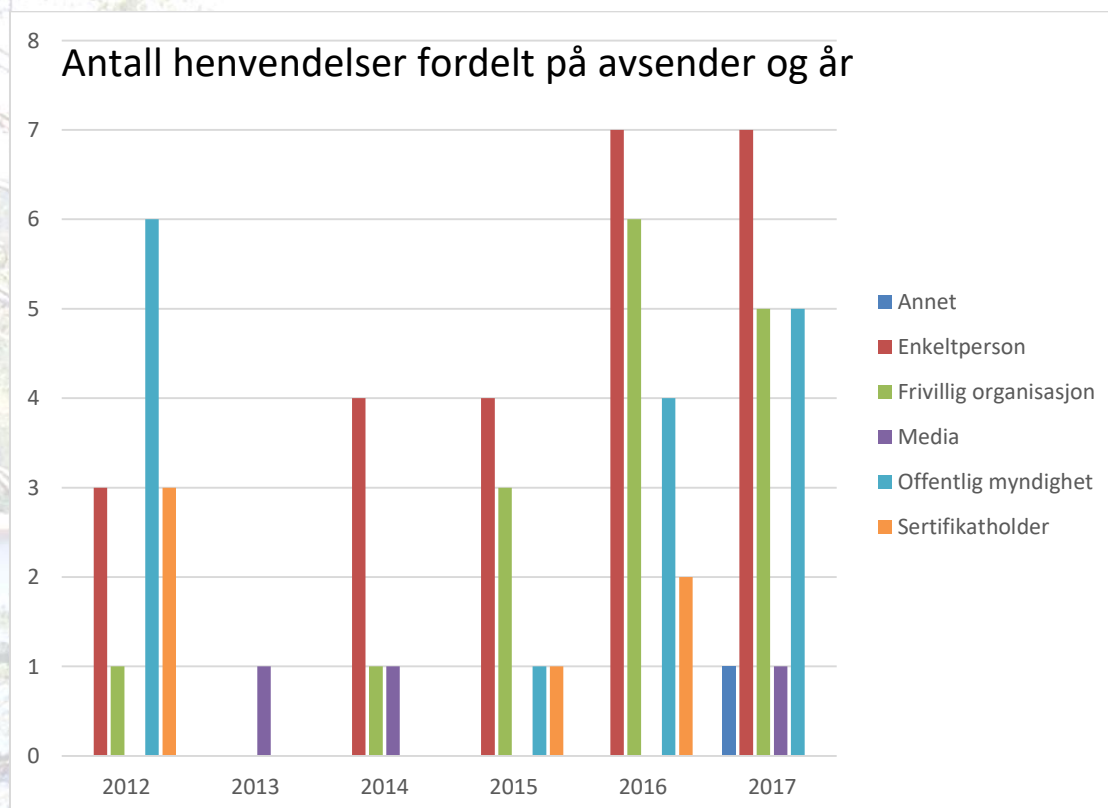
Dato	Aktør	Spørsmål/sak	Behandling/Oppfølging
28.08.	Offentlig myndighet	FM følger opp referat fra dialogmøte desember 2016 mellom NVF Buskerud og sertifikatholdere (etter puring) – ønsker informasjon om: 1) hvor/hvordan eksterne kan henvende seg/klage, 2) hogstføring i dagområder for storfugl jfr. kravpunkt 23 som omtaler leiksentrum.	NT svarer FM og legger inn informasjon om henvendelser (hvordan, hvem, forventet svar) på www.nortommer.no . NT mener hogstføring i tiur-områder i lys av kravpunkt bør avklares av PEFC Norge, og informerer sekretariat. Orienterer om praksis i enkeltsaker. Konsulterer Viken Skog.
13.09.	Frivillig organisasjon	NVF Buskerud politianmelder to leverandører til NT for hogst av tiur-område/-leik (henvendelse 28.04). Anmeldelse fanget opp av virkeskjøper (NVF-hjemmeside, www.Eikernytt.no).	Virkeskjøper kontaktet skogeierne. Saken er behandlet tidligere. NT tilbyr å bistå skogeierne. Redegjør for kommunikasjon med klager, skogbiolog, skogbrukssjefen (tidligere). Per 01.02.2018 har ikke NT mottatt henvendelse i sak.
28.09.	Offentlig myndighet	«Bekymringsmelding» fra Fylkesmann til sentrale landbruksmyndigheter (kopi til skogeierorganisasjon) over at en stor andel av områdene med foryngelseshogster i Kystskogbruksfylkene ikke tilplanter. Skisserer flere områder/tiltak for forbedring.	Tatt til etterretning. Henvendelsen er aktuell for NTs internkontroll av foryngelse etter hogster.
22.09.	Enkelt-person	Henvendelse om skade på tursti i hytteområde etter markberedning.	Virkeskjøper svarer personen. NT hadde ansvar for forutgående avvirkning men markberedningen som forårsaket skadene på stien gikk gjennom annen sertifikatholder. NT henvender seg til miljøansvarlig hos denne og avklarer oppfølging/deres ansvar for at skade på sti blir utbedret.
05.10.	Enkelt-person	Klager mener at kjent/kartfestet hønsehaukreir er hogget (e. juni 2016). Henvendelse går til flere tømmerkjøpere, kopi til FM. Informerer om reir i dårlig forfatning, og spør om undersøkelser av ytterligere reir i revir er gjennomført. Påstår også manglende utbedring av kjøreskader og tynn/lite kantsone ved myrer. Etterspør dokumentasjon på gjensetting av LLT.	NT har driftsansvaret og svarer om bruk av skogbiolog ved hogst inn mot kjent reir og ytterligere undersøkelser for å kartlegge reir i revir. NT tar hensyn til kjente reir. Lokalitet rapportert fra klager 2015 og lagt inn NTs digital kartløsning. Virkeskjøper hadde informasjon om lokalitet fra skogbruksplankart og søkte etter reir i et utvidet område. Vt inviterte klager til å påvise reir i felt. Sporskader er utbedret, og NT tilbakeviser behov for kantsone i driftsområde. Avvik på krav om dokumentasjon. LLT (se 16.03).
29.11.	Frivillig organisasjon	Spørsmål om manglende kantsone langs bekk og spesielt på dokumentasjon av livsløpstrær fra NVF Hedmark. Påstand om brudd på skoglov og sertifiseringskrav. Henvendelse stilet først feil til Glommen, og til Åmot kommune, Intertek og skogeier. Fanget opp av virkeskjøper i NT via skogeier kontaktet entreprenør	Besvart 1. gang der NT tar driftsansvar. Drift involverte to skogeiere. NT utdyper tolkning av krav om kartfesting av LLT og utlevering av informasjon. Begrunner hogst av kantsone langs bekk med ustabilitet og innsyn. Avvikshåndtert pga. mangelfull dokumentasjon etter drift. NT informerer om verktøy som kan forenkle dokumentasjon (2xPer)
28.11.	Frivillig organisasjon	Prinsipielt spørsmål med utgangspunkt i sak 2016/16.3.2017 (og 29.11.2017), om utlevering av informasjon som kan identifisere LLT etter drift, jfr. krav i Miljøinformasjonsloven.	Svar om krav til dokumentasjon - krav om kartfesting kun der LLT ikke kan identifiseres. Ikke krav om digital kartfesting. NT redegjør for forbedringsarbeid. Finner ikke å ha brutt miljøinformasjonsloven – har på forespørsel levert ut kartfestet informasjon.

Dato	Aktør	Spørsmål/sak	Behandling/Oppfølging
06.12.	Enkelt-person	«Klage» til skogbrukssjef på NT-hogst nær tiurleik. Klager mener kartfestet leik fremstår som "øy". Ei 15 da flate er hogd ca. 200 m unna yttergrenser leik. Leiken ble flyttet noe etter omfattende ajourføring av lokaliteter et par år tilbake, men opplysninger om observert spillende tiur på opprinnelig lokalitet 2016 kom etter hogsten. Person ber skogbrukssjef ta det opp med driftsansvarlig og skogbrukssjef ber driftsansvarlig og entreprenør ta saken opp med miljøansvarlig i NT.	Miljøansvarlig sender til skogbrukssjefen utfyllende svar og vedkommende videresender til «klager». NT presiserer at de mer definerte hensyn i kravpunkt 23 gjelder selve leiken, og redegjør inntrykk av enkeltes oppfatning av nytt kravpunkt vs. eldre retningslinjer for hogstføring. Miljøansvarlig sender retningslinjer for hogst i dagområder til virkeskjøper/driftsansvarlig og han hevder leiken etter hogsten ikke fremstår som "øy". Ajourførte storfugldata fra taksten er benyttet. Skogeier er informert om behandlingen.
11.12	Offentlig myndighet	Fylkesmannen informerer om nylig biologfaglig kartlagt skogområde (frivillig initiativ) med viktige artsfunn der en dokumenterer høye verneverdier. Kartleggingsrapport oversendt NT. Organisasjonen foreslår naturtypekartlegging av et større område barmark 2018, i regi av FM. FM opplyser at skogeierandelslag arbeider med frivillig vern. Spørsmål om igangsatt hogst er i regi av NT.	NT bekrefter hogst før kartlegging var kjent. Miljøansvarlig kontakter skogeierandelslag. NT sin virkeskjøper tegner ny virkeskontrakt, etter intern avklaring, med skogeier, som ikke ønsker skogvern. Dialog med denne om justert hogstområde. FM og biologmiljø holdes orientert. Alle tømmerkjøperne beslutter å avstå fra hogst i kartleggingsområde inntil miljøverdier er nærmere avklart.
14.12.	Offentlig myndighet	Informasjon sendt til NT om endringer i retningslinjer for vurdering av kulturminnepotensiale i hogstsaker i Hordaland. Slik de formuleres, innføres meldeplikt for all hogst i Hordaland, senest 30 dager før oppstart, for at Fylkeskonservator kan vurdere kulturminnepotensiale.	Miljøansvarlig kontakter annen sertifikatholder, som har mobilisert PEFC Norge. NORSKOG videresender retningslinjer til lovavdelingen i LMD. NORSKOG og Norges Skogeierforbund svarer Fylkeskommunen (2018), påstår bl.a. feil saksbehandling (forskriftsendring krever høring).
21.12.	Skogeier/rettighetshaver	Skogeier påstår skader i terrenget og stående skog etter uttransport og tømmerlegging på dennes eiendom, uten forhåndsavklaring. Vil vurdere skader og erstatningskrav. Klager viser til egen FSC-sertifisering, og må rapportere hendelsen til gruppeleder. Ber om NTs redegjørelse.	Driftsansvarlig redegjør for saken muntlig og han og miljøansvarlig har kontakt med skogeier. Han følger opp mot hogstentreprenør og fastslår dårlig kommunikasjon. Driftsansvarlig skriver en redegjørelse medio feb. 2018. Saken avviksføres.

5 av henvendelsene ble etter en nærmere vurdering klassifisert som avvik.

Alle henvendelsene ble besvart innen rimelig tid- Det kom purring på sent svar fra 2 avsendere. NORTØMMER praktiserer å bekrefte mottak tidlig, for så å svare mer utfyllende om mulig senest innen 4 uker etter mottak

Figuren under viser utviklingen i antall eksterne henvendelser fordelt på avsenderkategori for perioden 2012-2017:

Den gradvise stigningen i antallet henvendelser som er registrert hos miljøledelsen i perioden indikerer at oppmerksomheten rundt NORTØMMER sin virksomhet er økende. Blant avsendergruppene er det enkeltpersoner og frivillige organisasjoner som dominerer; den innbyrdes fordelingen varierer mellom årene. Offentlig myndigheter henvender seg, oftest Fylkesmenn og skogbrukssjefer. Blant disse er henvendelser som opprinnelig kommer fra private. Bemanningssituasjonen internt kan være noe av forklaringen på lavt antall i 2013. Økningen i henvendelser 2016 og 2017 skyldes delvis et relativt aktivt frivillig overvåkingstilbud i to av fylkene der NORTØMMER opererer.

Internkontrollsystem og avvik

NORTØMMER vedlikeholder et internkontrollsystem, som består av egenkontroll (den som gjennomfører skogtiltak operativt), internkontroller (den som planlegger/driftsansvarlig) og internrevisjoner.

Internkontroll hogst

Første halvår 2017 gjennomførte virkeskjøperne i NORTØMMER internkontroll av totalt 126 drifter. 10 % av alle drifter skal oppsøkes enten mot slutte eller etter avsluttet drift. Resultat av kontrollen ble presentert for alle:

Av de kontrollerte driftene ble det hogget inn mot nøkkelbiotop i 15 tilfeller. Alle ble vurdert som gjennomført innenfor reglement. Sporskader ble vurdert for 108 av driftene. I 26 av driftsområdene ble det avdekket skader. 104 av driftene ble det vurdert om avvik forekom; virkeskjøperne noterte avvik i 11 av driftene. Selv om dokumentasjon kan bli mer komplett, er dette en bra gjennomført og dokumentert internkontroll.

NORTØMMER AS
-på skogeierens side

Internkontroll hogst – 1. halvår 2017

Hogst mot nøkkelbiotop			
	Ikke utfyllt	Ok	Totalsum
Ja		15	15
Nei	18	89	107
Ikke utfyllt	4		4
Totalsum	22	104	126
Sporskader			
	Ja	Nei	Totalsum
Antall	26	82	108
Egne avvik			
	Ja	Nei	Ikke utfyllt Totalsum
Antall	11	93	22 126

Foryngelseskontroll

NORTØMMER AS
-på skogeierens side

Foryngelseskontroll til nå 2017

- **Pål Arne kontrollerte 58 kontrakter**

Av disse:

- 26 med behov for oppfølging
- 18 ikke iht. lovkrav
- 13 manglende tiltak (+3 uklar status)

NORTØMMER hyret 2 studenter for å gjennomføre foryngelseskontroll etter krav i Norsk PEFC Skogstandard (kravpunkt 14 Langsiktig virkesproduksjon). I alt ble 102 tømmerleverandører til NORTØMMER 2015 oppsøkt og hogstfeltene fulgt opp med tanke på foryngelse. Leverandører der NORTØMMER gjennomførte plantingen, ble ikke valgt ut for besøk. Resultatet fra deler av de kontrollerte feltene ble presentert på intern fagsamling.

For 13 av de 58 feltene besøkt av den ene kontrolløren, var det ennå ikke

gjennomført tiltak. 26 felt, snaut halvparten, ble vurdert å ha behov for oppfølging (planting, suppleringsplanting, lauvrydding). Feltene følges opp av skogkulturanvarlig i NORTØMMER. Skogeierne blir kontaktet med tilbud om bistand, der det er aktuelt.

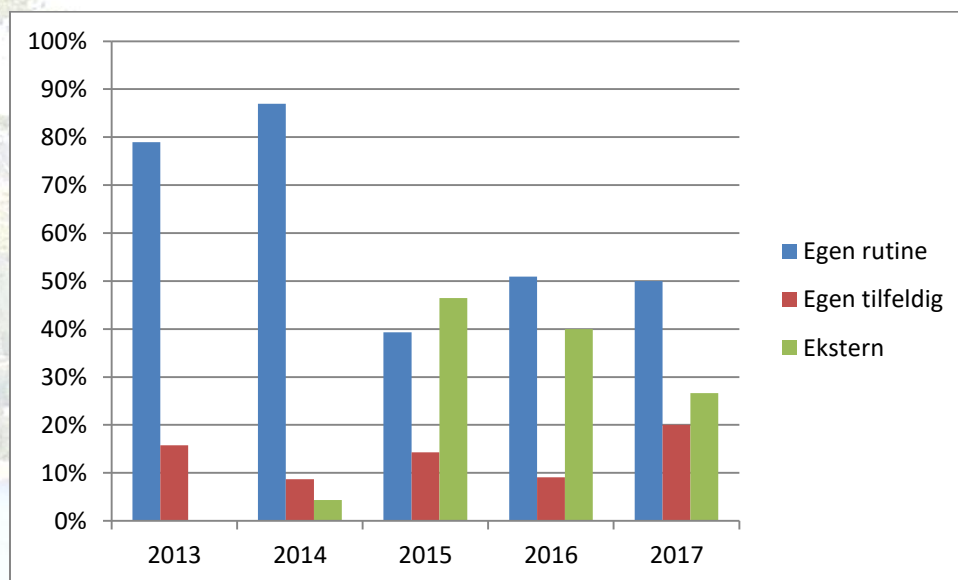
For kalenderåret 2017 ble det gjennomført internrevisjoner hos 22 ulike skogeiere. Til sammenligning ble det i 2016 gjennomført hos 30 skogeiere, i 2015 gjennomført 23 internrevisjoner og i 2014 25 stk. Det noe lavere antallet internrevisjoner skyldes delvis prioritering av nytilsatte, besøk hos hogstentreprenør under drift, der oppfølging av miljørutiner på kontor vektlegges.

I 2017 ble det i organisasjonen registrert totalt 29 avvik fra krav og rutiner (funn gjennom eksternrevisjon, i alt 21 avvik og 8 observasjoner er unntatt). Flere av disse er gjentak/opprettholdelse av avvik registrert tidligere, f.eks. entreprenørs manglende egenmelding av maskiner, utstyr og kompetanse hos egne ansatte og rutinesvikt ved dokumentasjon livsløpstrær, der dette er krav. Tabellen viser antall registrerte enkeltavviksskjema i perioden 2013 – 2017.

År	Ant. avvik
2013	19
2014	23
2015	28
2016	46
2017	29

Det høye antallet i 2016 avspeiler ikke økende mengde avvik fra standarden, men heller en tettere oppfølging fra eksterne aktører og av at interne rutiner blir etterfulgt.

Figuren viser utvikling av den prosentvise fordelingen av avvik fordelt på identifisering:

Omtrent halvparten av avvikene i 2016 og 2017 ble avdekket gjennom internrevisjon av leverandører. For 2016 er avvikene gitt av ekstern revisor med i gruppen avdekket eksternt, men ikke i 2017. Andelen som identifiseres løpende av de som planlegger eller utfører skogtiltak er relativt lav i hele perioden, men noe økende i 2017. Eksterne interesseparter, som offentlig myndighet, enkeltpersoner og frivillige organisasjoner avdekker en relativt stor andel av avvikene.

Alle avvik blir klassifisert i forhold til hvilket regelsett de beskriver brudd eller mulig konflikt med. Dette er klassifisert som følger:

PEFC skogstandard – Dette er den omforente standard for bærekraftig skogbruk, tidligere omtalt som Levende Skog standarden av 2006 med senere presiseringer.

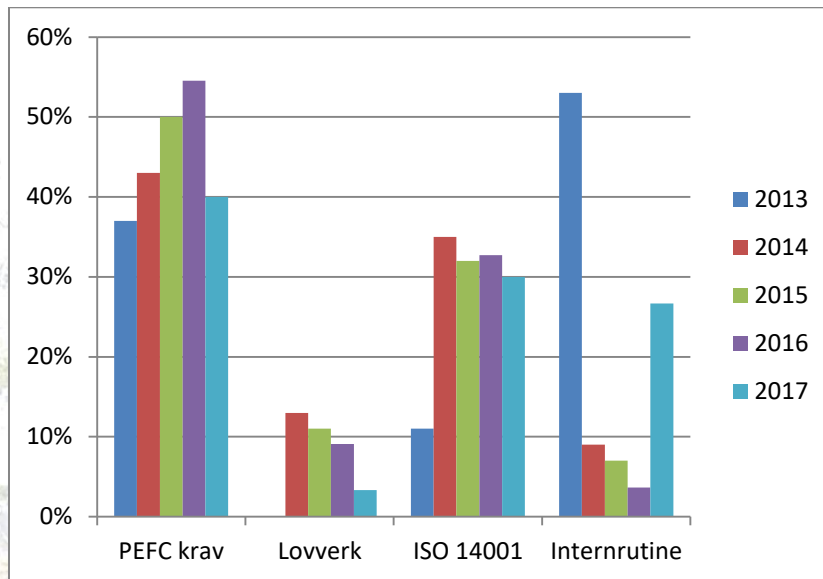
Lovverk – Dette er direkte lovbestemte krav.

ISO 14001 (2004) – Dette er det grunnleggende regelverket for sertifiseringen og miljøstyringssystemet for å redusere risikoen for feil.

Sertifiseringsrutine – Dette er rutiner vi har satt opp for å dokumentere og følge opp de ulike krav, og redusere risikoen for feil.

Ofte er avvik brudd på flere regelsett. F.eks. kan manglende eller mangelfullt dokumenterte livsløpstrær være brudd på Norsk PEFC Skogsertifiseringssystem, lovverk, og har sin årsak i brudd på interne rutiner. Noe av endringene i fordelingen over år kan skyldes ulik vurdering av klassifisering.

Figuren viser utviklingen av den prosentvise fordelingen av avvikene fordelt på regelsett for perioden 2013 – 2017.

I 2017 ar vi ført relativt flere avvik fra internrutiner. Dette er bl.a. brudd på prosedyre ved hogst inn mot/i BVO (uten at biologiske verdier har gått tapt) og brudd på prosedyrer om dokumentasjon av hensyn ved hogst og retur av slik dokumentasjon (entreprenørs egenkontroll).

Mer om avvik fordelt på standardkravpunkt, aktivitetsområde og klassifisering av alvorlighetsgrad er i vedlegg.

Ekstern revisjon

NORTØMMER byttet leverandør av sertifiserings- og revisjonstjenester før tidspunkt for en ordinær resertifisering. Ekstern revisjon av systemet for miljøsertifisering ble gjennomført av sertifiseringsorganet DnV-GL i juni. En sammenfattende rapport fra revisjonen av systemet for skogforvaltningen er tilgjengelig på www.nortommer.no.

Ekstern revisor hos vårt sertifiseringsorgan fant 21 mindre avvik i 2017, i hovedsak knyttet til «system». Sertifiseringsorganet fant at intern opplæring burde styrkes, at styringen med entreprenørene fortsatt var noe mangelfull. Internkommunikasjonen kunne bedres, det samme gjald styring av planlegging og gjennomføring av hogster bl.a. dokumentasjon av resultat og oppfølging av skogeier.

NORTØMMER leverte til revisor en årsaksanalyse og forslag til korrigerende tiltak som ble akseptert. Avvikshåndteringen inkluderer innføringen av en ny internkommunikasjonsrutine som omfatter sentralt, regionalt og lokalt nivå. NORTØMMER har etablert et system for loggføring av alle drifter, der kontrakter og avtaler følges opp, samt flyten av driftsdokumentasjon fra planlegging via gjennomføring, etterkontroll og internkontroll. Loggen skal fange opp hendelser underveis, og sluttresultat skal rapporteres til skogeiere, med informasjon om dennes ansvar for oppfølging. Daglig leder og internrevisorer følger opp at loggen ajourføres jevnlig.

Samsvarsforpliktelser – evaluering av overholdelse oppsummert

NORTØMMER sine samsvarsforpliktelser gjelder i første rekke lovkrav og krav i miljøstyrings- og bransjestandard, som Norsk PEFC Skogstandard. Interne rutinedokument beskriver samsvarsforpliktelser for de vesentlige miljøaspekt og hvordan disse er fulgt opp og dokumentert.

Systemavvik avdekket under ekstern revisjon manifesteres i brudd på ulike PEFC-kravpunkt (se over). Systemavvikene er knyttet til krav om kompetanseoppfølging av egne ansatte og tilknyttede hogstentreprenører (ISO 14001:2015, 7.2). Dette er tatt tak i med et opplæringsprogram, «fadderordning», gjennomføring av PEFC-kurs. Videre er internkommunikasjonen styrket (ISO 14001, 7.4.2) gjennom en internkommunikasjonsrutine, der ansvar, innhold, hyppighet og omfang avklares. Systemet for forbedring er styrket ved at avvik og korrigerende tiltak dokumenteres grundigere, bl.a. gjennom en årsaksanalyse (ISO 14001:2015, 10.2). Vi har innført og forankret en med fleksibel risikoanalyse som tar høyde for geografiske variasjoner og erfaring/kompetanse hos eget personell, men ser allikevel av noen avvik gjentar seg (ISO 14001:2015, 6.1.).

Vi ser at samsvar mellom sertifiseringskrav og vår gjennomføring fortsatt kan forbedres, spesielt dokumentasjon av driftsvalg og dokumentasjonsflyt. Et eksempel er hogst av kantsone for å etablere ny, mer stabil og fler-sjiktet sone; her er også i noen tilfeller hogd sone der trær med fordel kunne stått igjen (mindre trær, stormsterke trær). Det at henvendelser og avvik fra krav om oppretting av kjøreskader minsket i fjor, indikerer at presisering av krav til oppretting og fordeling av ansvar har hatt effekt.

Hovedgrep for å minimere risiko for miljøskade ved skogaktivitet er:

- Bedre styring og kontroll på drifter («Drifts- og kontraktslogg»), inkludert sluttrapportering til skogeier
- Gjennomføring av kompetansehevingsplan
- Utvikling og innføring av digitalt system for virkeskontrahering og planlegging av drift, koplet mot et GIS (2xPer – Feltapp Pro)
- Gjennomføring og dokumentasjon av internkontroll etter hogster

De få brudd med lovkrav tyder på at NORTØMMERs praksis samsvarer godt. Vi ser at interessepart definerer informasjon om livsløpstrær som miljøinformasjon og ønsker denne utlevert, selv om det iht. PEFC-krav ikke er krav om å dokumentere (kartfeste) trærne når de kan identifiseres i driftsområdet. NORTØMMER hevder at en ikke kan kreve å se informasjon som ikke hentes inn. Noen andre avvik er brudd på HMS-lovverk, bl.a. ADR-regelverk knyttet til forskrift om transport og lagring av drivstoff (merking av tank, dokumentasjon på kontroll/tilsyn).

Oppfølging av hogstentreprenører

NORTØMMER satt i 2016 søkelys på styring og oppfølging av hogstentreprenører - avtaleforhold, krav til kompetanse, mm. Norsk PEFC Skogstandard 2016 presiserer krav mer tydelig, bl.a. i kravpunkt 2 Arbeidskraft og sikkerhet (også kriterium i ISO 14001 4.3.2, 4.4.2, 4.4.6, PEFC N 03 pkt. 7.3).

Det sentrale entreprenørregisteret blir vedlikeholdt, med kontaktinformasjon, grad av tilknytning/type avtale, teknisk utstyr, kompetanse hos ansatte, tidspunkt for internrevisjonsbesøk, mv. Ved årsskiftet har NORTØMMER skriftlige avtaler med ca. 50 faste entreprenører (definert som entreprenører med mer enn 50 % av årlig produsert volum gjennom selskapet).

Ytterligere ca. 25 entreprenører har avtale, men er definert som litt løsere tilknyttet, dvs. leverer ett mindre og varierende volum. Brorparten av de tilknyttende entreprenørene har en grad av frihet til å ta oppdrag for andre tømmerkjøpere.

Opplæring

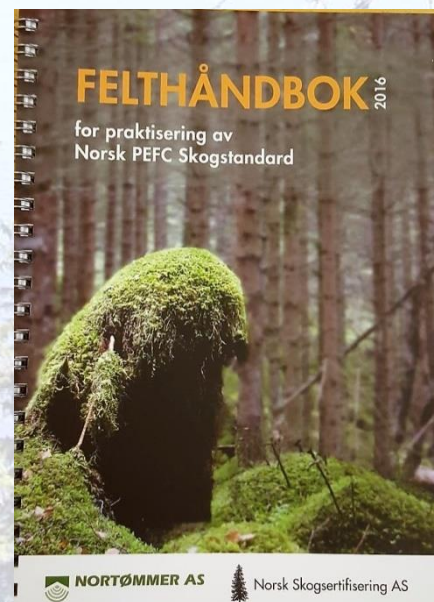
Eksternrevisjonen 2017 fant behov for å styrke kompetanse innen Norsk PEFC skogstandard i organisasjonen og for hogstentreprenører. I tillegg til å ha gjennomført 6 kurs i Norsk PEFC Skogsertifisering (se miljømål) og tatt opp tema på interne fagsamlinger, har organisasjonen hatt opplæring med entreprenører og maskinførere i 4 regioner på Øst- og Sørlandet. En presentasjon ble satt sammen for å sikre gjennomgang av entreprenørkrav, krav til dokumentasjon ved hogst mot kantsone og gjensetting av livsløpstrær, og skånsom terrengtransport. På to av samlingene ble hovedfunn fra to forskningsprosjekt som gikk på utvikling av ny teknologi for enkel sporoppretting og skånsom kjøring gjennomgått.

Nytilsatte virkeskjøpere har fått en innføring i Norsk PEFC Skogstandard og interne rutiner knyttet til miljøstyringssystemet, og det er innført en «fadderordning» for nytilsatte, som skal være til stede for å gjøre viktige vurderinger og veilede.

Miljøledelsen deltok på en 1-dags kalibreringssamling i oktober for alle sertifikatholdere. Formålet var å diskutere innhold i sertifiseringsavtalen, felles overvåking og ajourhold av nøkkelbiotoper, plan med retningslinjer for bruk av ulike skogtiltak, erfaring med metodikk for kvalitetsvurdering og kriterier for revisjon av nøkkelbiotoper, hogst i storfuglens dagområder. Retningslinjer med kriterier for når informasjon må gå ut fra skogbruksledere/virkeskjøpere til skogeier om mulig frivillig vern (før tømmerkontrahering) og en «gult kort-liste» for entreprenører og skogeiere som «tøyer» sertifiseringsreglementet, ble også diskutert. Feltbefaringen konkretiserte praktiseringen av kravpunkt vannbeskyttelse, terrengtransport, kulturminner ved skogtiltak.

Siste halvdel av 2016 laget NORTØMMER i samarbeid med Norsk Skogsertifisering AS ny Felthåndbok for praktisering av Norsk PEFC Skogstandard 2016. 1. opplag ble revet bort sommeren 2017, og den ble trykket i nytt opplag. Den er tilgjengelig for salg til skogeiere, skoler og andre interesserte.

Felthåndboken inneholder de 27 kravpunktene i standarden, forklaring til enkelte kravpunkt, og en konkretisering av hvordan enkelte kravpunkt skal tolkes og praktiseres. Boken er trykket på vannavvisende papir, og kan bestilles hos NORTØMMER eller NORSKOG.

Utviklingsarbeid

NORSKOG leder prosjektet «Skånsomme lassbærere for bæresvak mark». I prosjektet som gjennomføres i samarbeid med NIBIO ble det bl.a. utprøvd en lassbærer med 10 hjul. I prosjektet intervjues også entreprenører om deres holdninger til terrengkjøring og sporskader.

Hovedsatsingen i NORTØMMER i fjor var å utvikle det digitale planleggingssystemet «Per & Per» (se miljømål). Systemet vil gjøre kontrahering, avtaleinngåelser, planlegging, gjennomføring og kontroll av skogtiltak, mer effektivt. En «Feltapp Pro» og en «Entreprenørapp» er sentrale moduler.

Innføringen er et viktig tiltak for å følge opp ekstern revisors påpekte forbedringsmulighet. Systemet utvikles av svensk firma parallelt for Glommen Skog og Viken Skog, og er i bruk hos store aktører i Sverige.

Miljøledelsen i NORTØMMER blir fortsatt ivaretatt av NORSKOG. Oppfølgingen av sertifikatene innenfor PEFC- og FSCTM ordningene ivaretas av fire fagpersoner.

Se for øvrig www.nortommer.no for mer informasjon om sertifisering.

Oslo/Elverum, 2. mars 2018

Tormod Dale

Erling Bergsaker

Vedlegg 1: Miljø-delmål og status for oppnåelse

1. NORTØMMER skal arbeide for at entreprenører, tømmerleverandører og meglere har oppdatert kunnskap om miljøkrav, og hvordan disse kan etterleves.

- I 2017 skal vi videreutvikle opplæringsprogrammet for ansatte. Vi skal i 2017 og 2018 etter behov tilby kurs i Norsk PEFC skogstandard for egne medarbeidere, tilknyttede entreprenører og skogeiere

Status: I 2017 gjennomførte vi 6 kurs i Norsk PEFC skogsertifiseringssystem, med hovedvekt på kravpunkt i Norsk PEFC Skogstandard og praktisering av våre rutiner for gjennomføring av skogtiltak. Kurssteder var Elverum, Hokksund, Våler i Østfold, Evje, Marnardal og Hægebostad. Totalt deltok 165 skogbrukere, hovedsakelig hogstmaskin og lassbærerførere tilknyttet vår faste entreprenører. I tillegg har vi gjennomført 2 fagsamlinger for egne ansatte (Elverum og Jevnaker) der miljø- og sertifiseringstema var på dagorden. Vi har lagt større vekt på Årlige fagsamlinger for våre hovedentreprenører er avholdt i 3 regioner (Akershus, Buskerud/Oppland, Hedmark, Agder), med tema relevant for hogstmaskinførerne.

2. For å sikre best mulig utnyttelse av råstoffet og resultat for skogeier, skal NORTØMMER arbeide for at entreprenører og virkeskjøpere har oppdatert kunnskap om aptering, samt gode rutiner for å kalibrere måleutstyr og oppfølging.

*- Utvikle et kursopplegg for egne ansatte og tilknyttede entreprenører i virkesutnytting og aptering
- Gjennomføre 3 kurs 1. halvår 2018 og 3 kurs 2. halvår 2018*

Status: Tema ble satt på dagsorden under entreprenørsamlingen i Buskerud/Oppland. For øvrig er utvikling av eget kurs og gjennomføring satt på vent.

3. Bidra til at nye krav til landskapsplan blir overholdt:

- Innen 1. september 2017 skal vil oppgradere malen/disposisjonen for landskapsplaner og revidere oversikten over landskapsplanbehov og planstatus for leverandører

- Innen utgangen av 2017 skal vil ha tilbudt og alle leverandører bistand til utarbeide ny landskapsplan (ved behov) eller oppdatering: Vi skal ha bistått i oppdateringen av minst 12 landskapsplaner og utarbeidet minst 4 nye.

Status: Ny mal for landskapsplan er utarbeidet. Vi har informert om plankrav og oppdaterer liste over eiendommer med planbehov, plan fra før og ajourføring/oppdatering. NORTØMMER en bruttoliste med ca. 60 skogeiendommer med planbehov. Av disse har ca. 20 bekreftet plan eller under utarbeidelse. I skrivende stund har vi utarbeidet 5 nye planer og bidratt til oppdatering av 2 planer. I 2016 bistod vi 2 skogeiere med å lage ny landskapsplan og 1 med å oppdatere eksisterende. NORTØMMER HAR bl.a. laget en avtale-mal til bruk ved kontrahering i 2018 hos skogeiere som ikke har planene på plass. Vi har kommunisert med andre sertifikatholdere, og med PEFC Norge som bidrar til en felles praktisering. Vi har forsterket rutinen for sjekk av planbehov og planstatus hos skogeier før ny virkeskontrahering.

4. Utvikle det digitale systemet for planlegging og gjennomføring av skogtiltak (Per & Per) slik at det er integrert med nytt virkeshandelssystem og kan fungere som et effektivt verktøy i den operative virksomheten.

- Innen utgangen av 2017 skal en Feltapp-pro for innkjøpsstøtte være klar til bruk for alle virkeskjøpere*
- Innen utgangen av 2018 skal Per & Per være fullt integrert med nytt virkeshandelssystem og en har på plass en entreprenørapp for sømløs to-veis kommunikasjon mellom virkeskjøper og entreprenør*

Status: Feltapp versjon 1 har vært i bruk ca. 4 måneder. Den fungerer som innsynsløsning med eiendoms-, areal-, ressurs- og miljøinformasjon tilgjengelig. Feltapp Pro er noe forsinket, og ventes tatt i bruk ila. mars 2018. Denne blir fullt integrert med nytt virkeshandelsystem. For øvrig i prosess.

5. Forbedre ledelsessystemet for miljø slik at det blir mer effektivt og lett tilgjengelig for virkeskjøpere, entreprenører og skogeiere

- Innen januar 2018 har gjennomgått Miljøhåndboken og tilhørende kontroll, rapporterings og dokumentasjonsrutiner med tanke på økt effektivitet og tilpasset digital verktøy

- Gjøre rutiner og prosedyreverk knyttet til de viktigste operative oppgaver og prosesser enklere og tilgjengelig via NORTØMMER sin rutinehåndbok

Status: I prosess, men noe forsinket.

6. Videreføre arbeidet for å få lettere tilgang til ekstern og oppdatert miljøinformasjon fra ett felles nettsted som har all informasjon det forventes at næringen hensyntar. Bidra til at relevant informasjon unntatt offentlighet blir gjort tilgjengelig gjennom passord-beskyttet innlogging i Kilden eller annen plattform.

Det fortsatt ved NIBIO, Landbruksdirektoratet og Norges Skogeierforbund/PEFC Norge med produksjonslinje for behandling og innlesing av nøkkelbiotop-data (MiS), der sertifikatholdere i en applikasjon skal løpende kun legge inn nye biotoper og endre eksisterende. Et prosjekt er etablert og en venter at tilgang kan komme på plass ila. 1. halvår 2018. Det er en utfordring at ulike sertifikatholdere sitter på etterregistreringer, som ikke er lett tilgjengelig i skogbrukets innsynsløsninger for miljøinformasjon.

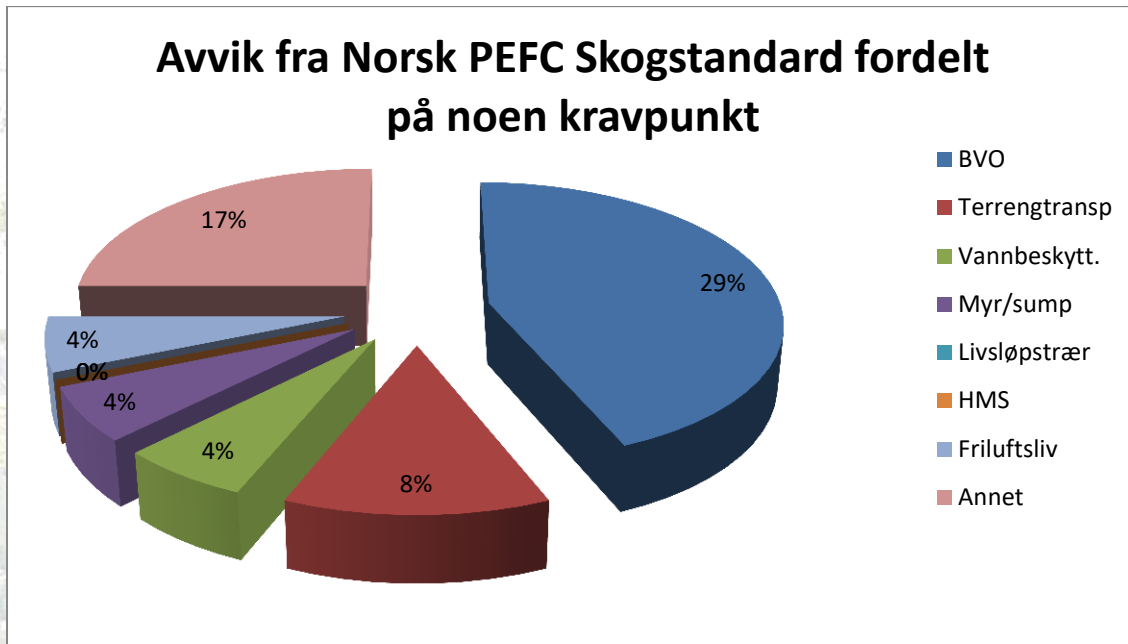
I Skogportalens - Kilden fase II var det ønsket et kartlag «Sensitive arter» tilgjengelig for utvalgte brukere, slik at data fra flere kilder blir kvalitetssikret og filtrert for relevans, nøyaktighet etc. Det arbeides med tekniske løsninger, inkludert sikkerhetsløsninger. Videre utvikling er avhengig av tilstrekkelig finansiering og prioritering hos NIBIO. Status og videreføring er i skrivende stund usikker.

NORSKOG har vært testbruker og medvirket til utviklingen av en innsynsløsning for sensitiv miljøinformasjon i regi av viltseksjonen i Miljødirektoratet. Bakgrunnen er nye retningslinjer for håndtering av sensitive artsdata, vedtatt i juni 2016. Miljødirektoratet har bestemt at NORTØMMER og andre sertifikatholdere samlet skal få tilganger begrenset til den enkelte virkeskjøper sin geografi. Det legges foreløpig ikke opp til en wms-basert tjeneste, men en vil vurdere annen teknisk løsning for å integrere dette i 2xPer.

Det er fortsatt en utfordring for skogbruket at tilgang til sensitive data ikke er særlig strømlinjeformet, og at informasjon ligger hos flere instanser og databaser. NORTØMMER sin miljøledelse har p.t. innsyn i data for arter unntatt offentlighet («sensitive arter»). Disse er integrert i planleggingsverktøyet MiljøGIS. Vi har godt samarbeid med enkelte ornitologmiljø, og legger inn nye lokaliteter i vårt MiljøGIS. Egne data vil gjøres tilgjengelig i 2xPer.

Vedlegg 2: Avvik fordelt på standardkravpunkt, aktivitetsområde og alvorlighetsgrad

Figuren under fordeler bruddene på PEFC-standarden og interne rutiner i 2017, mer detaljert på ulike kravpunkt i standarden:

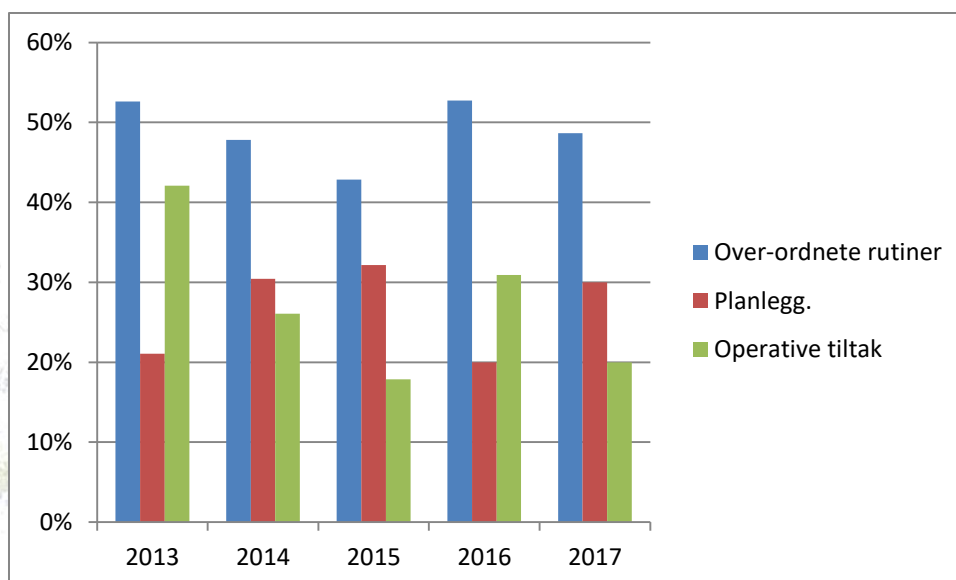

Avvik fra bestemmelsene om biologisk viktige områder (BVO) har en relativt stor andel fordi de berører brudd på dokumentasjonsrutiner for planlegging og gjennomføring uavhengig av om BVO er berørt av hogst. Hogst uten nøkkelbiotopregistrering på eiendom, mangelfull informasjonsinnhenting merking, navigering, og dokumentasjon, er eksempler. Med mulig ett unntak (uklar biotopstatus), førte ingen av avvikene til tap av biologiske verdier.

Manglende sporoppretting i to tilfeller utgjør en relativt lav andel. Tilfellene skyldes uklare avtaler om ansvar og gjennomføring (muntlig). Brudd på kravene rundt livsløpstrær ved hogst ble registrert ved ett tilfelle. Her er det snakk om manglende dokumentasjon.

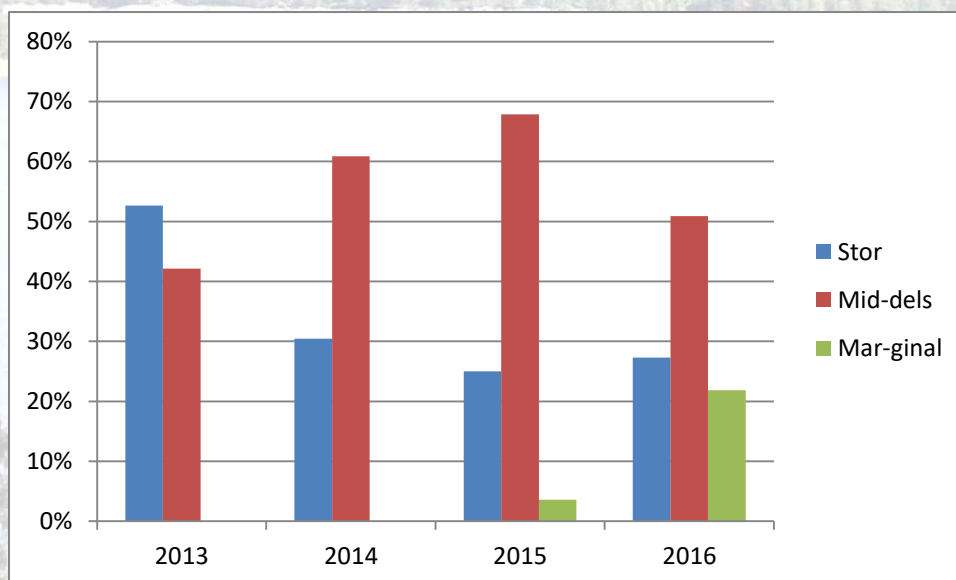
«Annet» går bl.a. på ett brudd på avfallsbestemmelsene, rapportering av kompetanse og utstyr hos underleverandør, og hjemmelsspørsmål ibm. kontrahering.

Fordeles avvik på aktivitetsområde er de fleste knyttet til overordnede regler og rutiner. Eksempel er at sertifiseringsavtale ikke er inngått samtidig med virkeskontrakt, brudd på kontraheringsrutiner VSYS, oppfyllelse av miljømål, avvikshåndtering. Figuren viser fordelingen av avvik på aktivitetsområde for perioden 2013-2017.

Eksempler på brudd på planlegging gjelder manglende dokumentasjon av hogst av kantsone og plassering av livsløpstrær, manglende innhenting av miljøinformasjon, avklaring av rettigheter og tillatelser. 6 av avvikene skjedde i forbindelse med eller følge av operative tiltak. Eksempel her er nedbaring av skiløype i bruk under drift uten å rydde opp eller varsle.

Avvikene kan grupperes etter alvorlighetsgrad. Det er i figuren for utvikling 2013-2016 ikke benyttet de samme begrepene som i dokument PEFC N03 Krav til gruppesertifikatholder.

For 2017 er 40 % av avvikene klassifisert som mindre, 53 % som vesentlige og 3 % som alvorlige. Brudd som har vist seg gjentakende (f.eks. manglende flyt/retur av PO- og annen driftsdokumentasjon, brudd på kommunikasjonsrutine) og forhold som potensielt kunne føre til alvorlig miljøskade, er gruppert som vesentlige. Ett av avvikene som potensielt kunne ført til miljøskade er ført som alvorlig. Ett av de vesentlige avvikene har sin årsak i tømmerleverandørs manglende oppfølging. For de andre har NORTØMMER som driftsansvarlig forårsaket situasjoner.